

DE PRIJS VAN GEHEIMEN

NORMA DE JONG

Uitgeverij Letterdelta Leidschendam, Nederland

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten en onvolkomenheden, noch voor de directe of indirecte gevolgen hiervan.

Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever worden openbaar gemaakt of veelvoudigd, waaronder begrepen het reproduceren door middel van druk, offset, fotokopie of microfilm of in enige digitale, elektronische, optische of andere vorm of (en dit geldt zo nodig in aanvulling op het auteursrecht) het reproduceren (i) ten behoeve van een onderneming, organisatie of instelling of (ii) voor eigen oefening, studie of gebruik welk(e) niet strikt privé van aard is.

Dit is een fictief werk. Tenzij anders aangegeven, zijn alle namen, personages, bedrijven, plaatsen, gebeurtenissen en incidenten in dit boek het product van de verbeelding van de auteur of worden ze op fictieve wijze gebruikt.

Eerste druk, november 2025

© 2025 Norma de Jong

Auteur: Norma de Jong

Redactie: Theo van Rijn, Marlies de Bruin

Coverontwerp: Marij van den Muijsenberg

Auteursfoto: Floor van der Sluijs

Grafische vormgeving: uitgeverij Letterdelta

Drukwerk: Wilco BV, Amersfoort

Uitgeverij: Letterdelta

www.letterdelta.nl

isbn: 978-90-835568-2-6

Dit boek draag ik op aan
Bas, Hidde en Joris.
Ik heb jullie lief, zo lief.

Achter in dit boek tref je een muzieklijst aan met genummerde stukken die corresponderen met de nummering in de boektekst. Deze muziek is te beluisteren via de QR-code of ga naar www.normadejong.nl/muziek

Proloog

Daan

Amsterdam, juli 1963

‘Hier is het,’ zegt hij, terwijl hij afstapt en zijn fiets tegen het hekwerk zet.

Als Anneke naast hem staat, vraagt hij nog een keer voor de zekerheid: ‘Dit is ook wat jij wil, hè? Je doet het niet alleen voor mij?’

Ze lacht en zegt: ‘Nee, lieverd, ik weet het zeker. Jouw jongens zijn heel welkom in ons gezin.’

Hij ziet haar woorden bevestigd in haar stralende, blauwe ogen. Gerustgesteld tilt hij Ineke uit het zitje op Annekes fiets, pakt de hand van zijn vrouw en gedrieën lopen ze de trap op naar de voordeur van het imposante huis op de Keizersgracht.

‘Is dit een paleis?’ vraagt zijn kleine meid.

Daan lacht en strijkt over haar blonde krullenbol – die heeft ze van haar moeder. ‘Nee, goudkopje, geen paleis, maar het is wel een heel mooi huis, hè?’ Hij trekt aan de smeedijzeren deurbel en hoort hem binnen klingelen.

Het dienstmeisje dat opendoet, herkent hij, maar haar naam is hem ontschoten.

‘Goedemorgen,’ zegt hij, ‘wij hebben een afspraak met meneer De Haas. De naam is Tavenier.’

Het dienstmeisje laat hen binnen in de grote hal en even later staat Daan met vrouw en kind in de werkkamer die nog precies zo is als tijdens zijn vorige gesprek hier.

De oudere, gedistingeerde heer die achter zijn bureau van daan komt en op hen afloopt, is ook niet veranderd in de zeven jaar dat Daan hem niet heeft gezien. Hij heeft nog een volle, donkere haardos, die nu een beetje grijs wordt bij de slapen. Zijn handdruk is stevig.

‘Meneer Tavenier,’ zegt hij, ‘ik had niet verwacht ooit nog van u te horen.’

‘Dat begrijp ik. Fijn dat u ons wilt ontvangen. Dit zijn mijn vrouw Anneke en ons dochtertje Ineke.’

‘Aangenaam.’ Meneer De Haas schudt ook Anneke de hand en knikt vriendelijk naar Ineke. Dan zegt hij: ‘Nellie kan Ineke meenemen naar de tuin terwijl wij met elkaar praten.’

Het dienstmeisje is in de deuropening blijven staan en komt meteen naar hen toe. Ze lacht naar Ineke, steekt haar hand uit en zegt: ‘Er is een grote zandbak in de tuin en in de keuken heb ik limonade en lekkere koekjes. Ga je mee?’

Meer aansporing heeft Ineke niet nodig. Ze is niet eenkennig en huppelt aan Nellies hand de deur uit.

‘Gaat u zitten.’ Hun gastheer wijst op de stoelen voor zijn bureau. ‘Wilt u koffie?’

‘Graag,’ zeggen Daan en Anneke tegelijk. Daan lacht naar zijn vrouw, de liefde van zijn leven, en pakt haar hand. Sinds zijn ongeluk is zij zijn steun en toeverlaat en ook nu geeft de warmte van haar slanke hand in de zijne hem het vertrouwen dat alles goed zal komen.

Meneer De Haas zet de kopjes voor hen neer, samen met een suikerpot en een kannetje melk, en gaat achter zijn bureau zitten. Terwijl Anneke een schepje suiker in Daans kopje doet, kijkt de oudere heer hem aan en zegt: ‘Het ongeluk waarover u sprak door de telefoon, is u niet aan te zien.’

Daan knikt. ‘Ik ben ook weer zo goed als hersteld. Ik heb wel regelmatig migraine en mijn zicht wordt slechter.’

‘Het ongeluk is vlak na ons gesprek gebeurd?’

‘Ja, iets verderop.’ Daan roert in zijn koffie en neemt een slok voordat hij begint te vertellen over de onheilsdag, 25 maart 1956, toen hij na hun gesprek was weggefietsd over de gracht. Het stortregende en er waaide een harde wind. Vlak voor het *huis met de hoofden* slipte hij op de gladde stenen en kwam ongelukkig met zijn hoofd op de rand van het trottoir terecht. Wat

er daarna gebeurde heeft hij van horen zeggen, want hij lag een aantal dagen in coma en toen hij daaruit ontwaakte, was hij een groot stuk van zijn geheugen kwijt. Gelukkig kwam Anneke in zijn leven: zijn reddende engel. Hier zwijgt hij en neemt nog een slok van zijn koffie.

‘Ja,’ zegt Anneke, ‘ik zag het ongeluk gebeuren. Daan was bewusteloos en ik ben bij hem gebleven tot de ambulance kwam.’ Ze knijpt even in zijn hand. ‘Ik hoorde de broeders zijn naam zeggen en heb hun gevraagd waar ze hem naartoe brachten. Twee weken later ben ik hem gaan opzoeken. Hij lag te slapen en ik wilde net weer vertrekken, toen hij wakker werd. Ik keek in zijn ogen en toen wist ik dat ik nooit meer bij hem weg zou gaan.’ Ze lacht naar hem.

Daan knikt. Hij herinnert zich die eerste ontmoeting ook, als de dag van gisteren. De zon scheen op haar blonde krullen, zodat hij werkelijk even dacht dat er een engel naast zijn bed stond. Hij kan soms nog niet geloven dat het ongeluk hem ook zoveel geluk heeft gebracht. Hij neemt het gesprek van haar over. ‘Beetje bij beetje kwam mijn geheugen terug. Maar de herinneringen aan alles wat was gebeurd in het jaar vóór mijn ongeluk; mijn relatie met Charlotte, haar zwangerschap, haar overlijden bij de geboorte van Junior en Frank en het gesprek dat ik met u had op de dag van mijn ongeluk, die herinneringen kwamen pas vier jaar geleden terug, vlak na de geboorte van Ineke.’

Meneer De Haas schudt zijn hoofd. ‘Ik had geen idee. Toen ik na ons gesprek niets van u hoorde, was ik er zeker van dat u zich had bedacht.’

‘Dat begrijp ik. Maar ik zou nooit zomaar zijn weggebleven.’

‘Waarom heeft u, toen uw herinnering terug was, nog vier jaar gewacht om contact met mij op te nemen?’

‘Dat kwam door mij,’ zegt Anneke. ‘Na de geboorte van Ineke kreeg ik complicaties en uiteindelijk bleek dat ik geen kinderen meer kon krijgen. Ik had het er heel moeilijk mee en Daan ook. Hij durfde me in die tijd niet te vertellen dat hij nog twee zoons had.’

Daan neemt het gesprek weer van haar over. 'Maar toen bedacht ik dat het ons verdriet juist kon verzachten, dat de jongens een aanvulling konden zijn op ons gezin. Toen dat idee eenmaal in mijn hoofd zat, liet het me niet meer los en het verlangen om mijn zoons te leren kennen en een vader voor ze te zijn, werd groter en groter. Toen heb ik het Anneke uiteindelijk verteld.' Hij valt stil.

Anneke knikt. 'Ik wil zijn zoons graag leren kennen. En Ineke zal twee halfbroers geweldig vinden.'

De oudoom van de jongens zegt niets. Hij vraagt alleen: 'Wilt u nog koffie?'

'Nee, dank u,' zegt Anneke.

'Graag,' zegt Daan en zodra zijn kopje is ingeschonken, vraagt hij: 'Hoe gaat het met Junior en Frank?'

'Heel goed. Mijn zuster en zwager en ik voeden hen op. Dat hebben wij Charlotte ook beloofd op haar sterfbed. We praten natuurlijk regelmatig over haar, maar ik heb niet de indruk dat de jongens haar missen. Ze hebben haar niet gekend, dat maakt een verschil. En Ankie, hun kindermisje, is als een moeder voor ze.'

'Heeft u ze over mij verteld?'

Mijnheer De Haas fronst zijn wenkbrauwen. 'Nee. Ik hoorde niets meer van u. Wat moest ik ze vertellen?'

'Ja. Ja, natuurlijk. Dat begrijp ik.' Daan voelt zich ineens schuldig, terwijl hij er niets aan kan doen. Hij schuift ongemakkelijk op zijn stoel. 'Vragen ze wel eens naar hun vader?'

'Dat is één keer voorgekomen, in de periode dat ze naar de eerste klas gingen. Ze vroegen of hun vader ook dood was. We hebben hun verteld dat we niet wisten wie hij was, omdat hun moeder ons dat niet had verteld.'

'Hoe reageerden ze daarop?'

'Ze gingen weer verder met spelen in de tuin.'

'Ach.'

'Zo zijn kinderen, meneer Tavenier. Ze nemen de dingen zo-

als ze zijn. Er wordt goed voor ze gezorgd en ze krijgen veel liefde. Ze zijn heel muzikaal, mijn zwager geeft hun sinds kort pianoles.’

‘Mogen we een foto van ze zien?’

De oudoom van Junior en Frank pakt een ingelijste foto van zijn bureau. ‘Deze is afgelopen februari genomen, op hun zevende verjaardag.’

Daan en Anneke zien twee identieke jongens aan tafel zitten, met ieder een klein taartje met kaarsjes voor zich. Ze hebben donker haar en in hun lichte ogen schitteren de vlammetjes.

‘Wat een knappe jongens,’ zegt Anneke.

Daans ogen vullen zich met tranen. Anneke pakt zijn hand weer en hij hoort haar zeggen: ‘Ik kan zien dat de jongens gelukkig zijn en ik merk dat u veel van ze houdt. We willen heel graag dat de jongens een deel van ons gezin kunnen zijn, maar willen absoluut geen inbreuk maken op uw gezinssituatie.’

Meneer De Haas knikt. ‘Mijn zuster en zwager zijn momenteel op vakantie met de jongens. Ze komen over drie weken terug. Dan zal ik er met hen over praten, om te horen hoe zij erover denken. Zij hebben per slot als grootouders de voogdij over de jongens.’

‘Ja, dat begrijp ik,’ zegt Daan. ‘Wij gaan morgen ook op vakantie, naar Terschelling. Mogen we u bellen als we terug zijn?’

‘Dat is goed. Zullen we het dan voor nu hierbij laten of heeft u nog vragen?’

Daan wil het liefst nog meer weten over zijn zoons, maar hoort aan de stem van de oudere heer dat voor hem het gesprek ten einde is. ‘Eh ... nee, onze vragen kunnen wachten tot we elkaar weer spreken. Ik vertrouw erop dat we elkaar in de toekomst nog vaker gaan zien.’

Meneer de Haas neemt de hoorn van de telefoon. ‘Ik zal Nellie laten weten dat ze met Ineke naar boven kan komen.’

In de hal komt Ineke naar hen toegerend en vliegt Daan in de armen. Overal zit zand, zelfs in haar blonde krullen.

‘De zandbak is gróót, pappie. Ik heb heel veel taartjes gemaakt en ik heb vier koekjes gegeten.’ Ze steekt vier groezelige vingertjes in de lucht.

‘Kom lieverds, we gaan,’ zegt Anneke. Ze schudt meneer De Haas de hand. ‘Bedankt voor het prettige gesprek. We bellen u als we weer in Amsterdam zijn.’

‘Dat is goed.’

Daan geeft hem ook een hand en loopt met Anneke en Ineke naar buiten. Voordat hij op zijn fiets stapt, kijkt hij nog even om naar het huis. De oudoom van Junior en Frank staat in de deuropening en steekt zijn hand op als groet. Daan groet terug, ook Anneke zwaait en Ineke roept: ‘Dag meneer, dág,’ terwijl ze haar handje open en dicht doet.

Dan fietsen ze weg. Anneke lacht naar Daan en knikt. Hij lacht terug, hij weet wat ze denkt. Ja, hij denkt ook dat het goed komt. Hij heeft het gevoel dat zijn hart groter wordt en er meer ruimte in ontstaat, alleen al bij de gedachte dat hij daarin straks ook zijn zoons, Junior en Frank, kan sluiten.

1

Ineke

Amsterdam, eind augustus 1982

Ineke zet haar fiets op slot voor het huis op de Keizersgracht waar ze zo een afspraak heeft.

Wat een mooi pand is dit, met de lichtgrijze bakstenen gevel, hoge ramen met glas in lood, witte sponningen en donkerrode luiken met smeedijzeren beslag. Hopelijk verloopt het kennismakingsgesprek goed, want het is vast geen straf om hier een tijd intern te zitten.

Even later trekt ze aan de smeedijzeren bel naast de glanzend donkerrood geverfde voordeur en hoort hem binnen ouderwets klingelen. Een vrouw van middelbare leeftijd doet open. Ze is stevig gebouwd, heeft kortgeknipt, peper-en-zoutkleurig haar en vriendelijke grijsblauwe ogen.

‘Goedemorgen. Ineke Tavenier?’

‘Ja. Goedemorgen.’

‘Kom binnen.’

In de hal steekt de vrouw haar hand uit. ‘Ik ben Ankie Hogeveen, de inwonende verpleegster. Fijn dat je er bent. Je jas kan in de garderobe.’

Ze gaat Ineke voor door een smalle toeg naar een ruim vertrek links van de voordeur. Eén wand bestaat uit kasten met louverdeuren, onder het raam staan twee leren fauteuils aan weerszijden van een rond tafeltje en naast de toeg hangt een grote, ovale spiegel met fraaie, koperen lijst.

Ze hangt Inekes jas op en wijst naar een fauteuil. ‘We gaan even hier zitten. Voordat je kennismaakt met mevrouw Meijer gaan we langs bij meneer De Haas en ik wil je eerst wat over zijn toestand vertellen.’

‘Ik heb begrepen dat hij een beroerte heeft gehad.’

‘Ja. Hij was halfzijdig verlamd, maar kan inmiddels zijn rechterhand weer enigszins gebruiken en ook staan en een stukje lopen, als hij ondersteund wordt. De meeste tijd zit hij in een rolstoel. En hij slaapt veel. Het moeilijkste voor hem – en voor ons – is dat hij niet kan communiceren. En het ziet er niet naar uit dat dat nog zal verbeteren, helaas.’

‘Was het een infarct of een bloeding?’

‘Daar vertel ik je straks meer over, als we bij zijn zuster zijn geweest.’

‘Oké.’

‘Zij heeft alleen wat hulp nodig met wassen en aankleden. Ze heeft last van artrose maar kan nog veel zelf. Mevrouw en meneer zijn tweeëntachtig jaar: een tweeling.’

Als ze weer in de hal staan, zegt ze: ‘Als je hier even wilt wachten, dan kijk ik of het schikt.’ Ze loopt naar een deur tegenover de garderobe, klopt aan en gaat naar binnen.

Ineke heeft ineens het gevoel alsof ze krimpt op de zwart-witte plavuizen in de grote hal, net als Alice op het schaakbord in Wonderland. De donkere ogen in de smalle, bleke gezichten van voorouders in de sombere portretten aan de muren lijken vanaf grote hoogte op haar neer te kijken. Het gevoel verdwijnt weer net zo snel als het opkwam.

‘Kom maar, Ineke.’ Mevrouw Hogeveen wenkt haar.

Het is warm in de kamer: een typische mannen-werkkamer, met donkere lambriseringen, ingebouwde boekenkasten en een groot, antiek bureau. Meneer De Haas zit in zijn rolstoel dicht bij een open haard waarin het vuur hoog opblaait en kijkt naar het journaal op tv. Het geluid staat zacht.

Als ze bij hem staan, legt Inekes oudere collega haar hand op zijn arm. ‘Meneer Frederik.’

Hij kijkt op.

Ze wijst naar Ineke. ‘Dit is Ineke Tavenier. Zij komt mij helpen.’

Ineke knikt. ‘Dag meneer De Haas.’

Hij heeft een lege, starende blik in zijn donkere ogen en zegt niets. Ineke ziet dat hij nog een mooie volle, witte haardos heeft en een smalle, rechte neus, die scherp uitsteekt in zijn magere gezicht, waarvan de rechterkant een fractie scheef hangt.

‘Ik ga nu met haar naar Françoise,’ zegt mevrouw Hogeveen tegen hem. Ze articuleert duidelijk. ‘U belt als u iets nodig heeft, hè?’ Ze tikt op de bel die op het blad op zijn rolstoel ligt. ‘Tot straks.’

Als de deur achter hen dicht is, zegt ze: ‘Het enige waarmee hij zijn dagen kan vullen is de televisie.’

‘Begrijpt hij het als u tegen hem praat?’

‘Nee, waarschijnlijk niet, maar we doen het toch, meer voor onszelf. Gebaren begrijpt hij wel, maar niet altijd.’

‘Wat zegt de neuroloog ervan?’

‘Meneer Frederik is niet onder behandeling van een neuroloog. Dat heeft een reden, die vertel ik je nog.’

Ze wijst Ineke op de deuren die ze passeren. ‘Naast de garderobe is de wc, daarnaast de pantry en dan de deur naar de eetkamer. Naast de werkkamer, waar we net waren, is de bibliotheek en onder de trap is een lift waarmee je naar het souterrain en naar de eerste en tweede verdieping kan.’

Ze opent de laatste deur rechts en Ineke komt in een grote, lichte kamer. De zon schijnt naar binnen door hoge, brede ramen en openslaande deuren.

‘Ik denk dat mevrouw nog in de tuin is.’ Mevrouw Hogeveen loopt het terras op en buigt zich over de balustrade. ‘Françoise ... Ineke Tavenier is er.’

Ineke kijkt om zich heen. De kamer is gezellig ingericht met meubels die zijn bekleed met een abrikooskleurige stof, afgezet met een dunne bies in een iets lichtere kleur. De gordijnen die tot op de vloer hangen, hebben een voor Ineke bekend bloemen- en vogelmotief met de kleuren grijsgroen en abrikoos op een crème achtergrond: typisch Liberty. Haar moeder was dol op die stoffen.

‘Ineke ...’ Haar oudere collega wenkt haar. ‘Kijk. Vanaf hier heb je een goed zicht op de achtertuin.’

Het brede terras met grote, vierkante mozaïektegels heeft een withouten balustrade waaraan bakken met geraniums hangen. In het midden leidt een trap naar een diepe achtertuin die wordt omheind door manshoge, oude bakstenen muren, begroeid met klimop en rozenstruiken die nog volop in bloei zijn. Aan de kant van de burens staan hoge leilindes en midden op het gazon staat een grote kastanjeboom. Er zijn borders met struiken en bloeiende planten. Vreemd, het is of ze deze tuin al eens heeft gezien. Maar ze weet zeker dat ze hier nog nooit is geweest. Ze schudt het *déjà-vue* gevoel van zich af.

Mevrouw Hogeveen zegt: ‘In het gebouw achterin, achter de rododendrons, is in het rechtergedeelte een overdekt zwembad en in het linkergedeelte een garage die grenst aan de zijstraat.’

‘Wat is het hier stil. Terwijl we midden in de stad zitten.’

‘Ja. Het is net een oase.’

Ze lopen over de hele breedte van het terras naar de eetkamer en door de tussenkamer met een smeedijzeren open haard en schoorsteenmantel van oud-Hollandse tegels terug naar de zitkamer. Tussen de drie kamers zijn brede togen met schuifdeuren met glas-in-loodruitjes. Ineke ziet hoge plafonds met indrukwekkende ornamenten, mooie schilderijen in goudkleurige lijsten aan de muren en crèmekleurige kleden op de glanzende parketvloer.

‘Wat een mooie, grote kamers en zo gezellig.’

‘Ja, mevrouw Meijer heeft de inrichting gedaan. Zij heeft veel smaak.’

De deur van de zitkamer gaat open en een oude vrouw komt binnen. Ze loopt langzaam en iets gebogen achter een rollator. Haar donkergroene jurk met lange mouwen valt ruim om haar lichaam. Ze heeft een smal, enigszins hoekig gezicht, een brede mond met smalle lippen en donkere ogen. Haar sneeuwwitte haar is opgestoken. Ineke ziet dat ze dezelfde *widows peak* heeft als meneer.

Mevrouw steekt glimlachend haar hand uit. ‘Dag Ineke. Ik ben mevrouw Meijer.’

Ze heeft een lage stem. Ineke pakt haar hand voorzichtig vast, want de knokkels zijn verdikt door de artrose. ‘Dag, mevrouw.’

Mevrouw Meijer neemt plaats in een hoge stoel. Mevrouw Hogeveen sluit de terrasdeuren, wijst Ineke een plek op de bank dicht bij mevrouw en terwijl zij de rollator wegzet, vraagt ze of Ineke koffie wil.

‘Graag.’

‘Wat gebruik je erin?’

‘Een beetje melk.’

Met haar donkere ogen neemt mevrouw Ineke aandachtig op. ‘Heb je al kennisgemaakt met mijn broer?’

‘Ja. Wat naar dat hij getroffen is door een beroerte.’

De oude dame knikt, terwijl mevrouw Hogeveen op het tafeltje naast haar een beker en een schoteltje met een plak cake zet.

Zij pakt de beker voorzichtig op en vraagt Ineke waar ze haar opleiding heeft gevolgd. Ineke vertelt haar over het Prinsen-grachtziekenhuis.

‘Ach,’ zegt mevrouw, ‘dat ziekenhuis is mij bekend.’

‘Heeft u daar gelegen?’

‘Nee, mijn kleinzoons toen ze net geboren waren. Op de couveuse-afdeling.’

‘Ik hoop dat ze er goed uit zijn gekomen.’

‘Ja, gelukkig wel.’

‘Ik heb tijdens mijn opleiding op die afdeling gewerkt en ik vond het heel bijzonder om te zien hoe groot de kracht is van zulke piepkleine mensjes.’

Mevrouw Meijer glimlacht en knikt.

Mevrouw Hogeveen vraagt: ‘Ben je na je opleiding meteen de particuliere verpleging ingegaan?’

‘Ja. Het is afwisselend en dat bevalt me goed.’ Ineke vertelt over haar werk zonder in details te treden over haar patiënten.

Haar oudere collega knikt. ‘Je baas noemde jou een van zijn

meest betrouwbare verpleegsters. Dat vinden wij heel belangrijk. We moeten er zeker van kunnen zijn dat je je houdt aan je beroepsgeheim.'

'Dat doe ik zeker. Ik praat niet met derden over mijn patiënten.'

'En je vindt het geen bezwaar om intern te komen?' vraagt mevrouw Meijer.

'Nee, het komt wel goed uit. Ik woon nog in het huis van mijn moeder, zij is vorig jaar overleden en ik kan nog niet besluiten of ik daar blijf of ergens anders ga wonen ...'

Ineke voelt de bekende brok in haar keel.

'Ach, wat akelig dat je moeder is overleden. Veel te jong, neem ik aan. Ik begrijp dat het emotioneel voor je is om erover te praten. Dat hoeft niet, hoor. Ik heb een goede eerste indruk van je en met wat we van je werkgever over je hoorden, weet ik voor nu genoeg. Ik zal het prettig vinden als je hier wilt komen om Ankie te helpen bij de verzorging van mijn broer en mijzelf.'

'Dat zal ik graag doen.'

'Wacht nog even met je beslissing tot Ankie je heeft verteld over de bijzondere situatie hier in huis.'

Die knikt. 'Dat is de reden dat ons beroepsgeheim zo belangrijk is. Er mag niets naar buiten komen over wat je hier gaat horen en zien.'

Ineke weet niet goed wat ze hierop moet antwoorden.

'Het is niets ernstigs, hoor.' Haar oudere collega lacht.

'O.' Ineke lacht nu ook. 'Nee. Dat kan ik me ook niet voorstellen.'

'Je kunt het haar beter meteen vertellen, Ankie,' zegt mevrouw.

'Ja. Kom maar, Ineke. We gaan naar mijn appartement. Kan ik jou nog koffie bijschenken, Françoise?'

'Nee, dank je. Je kan de Nocturnes van Chopin 1) voor me opzetten.'

Ineke schudt mevrouw Meijer weer voorzichtig de hand, ter-

wijl rustige pianoklanken de kamer vullen. Ze is benieuwd wat ze zo allemaal te horen krijgt.

Frederik

Keizersgracht, Amsterdam, 1912

*M*ama zit achter de grote vleugel. Op zijn tenen en met zijn armen gespreid als een ballerina loopt hij naar haar toe over de baan licht die de zon door de halfgesloten gordijnen als een loper voor hem heeft neergelegd op de glanzende parketvloer. Als hij op mama's warme schoot kruipt, knispert zijn roze tutu op de groene zijde van haar jurk. Haar lange, slanke vingers raken licht en sierlijk de toetsen aan. Klanken stijgen op en vormen de vertrouwde melodie, die hen beiden even later als een veilige cocoon omhult.

Maar dan ineens is mama koud als ijs en in de seconde waarin Frederik wakker schrikt, vervliegt zij samen met zijn droom. IJzig koude handen glijden onder zijn flanellen pyjamajasje op zijn blote buik.

'Ah, nee. Niet doen, Frans! Je bent zó koud.'

'Net als vader.'

'Wat?'

'Hij ligt in de muziekkamer, waar hij nog niet dood gevonden wilde worden en hij lijkt precies op Dracula. Hij heeft wit poeder op zijn gezicht en zijn lippen zijn gestift! Haha. Hij moest eens weten.'

'Ben je gaan kijken?'

'Ja, om zeker te zijn dat hij echt dood is. En dat is hij, Fré. Ik heb gevoeld. Hij is echt helemaal dood. Nu hoeft je nooit meer bang voor hem te zijn.'

Zijn zus duwt haar ijsklompen van voeten tussen zijn benen.

Het duurt een hele tijd voor ze beiden warm zijn en hij weer in slaap kan vallen.

Als hij wakker wordt, is Françoise weg. Zeven uur, ziet hij op de wekker. Hij kleedt zich snel aan in de onverwarmde kamer en gaat naar beneden. Elke krakende tree klinkt als een pistoolschot in het stille trappenhuis. Hij is nog steeds bang. De onzekerheid over wat er met hem en zijn zus gaat gebeuren nu vader dood is, is erger dan vaders harde hand en diens minachtende blik. Die waren tenminste voorspelbaar.

Als hij de eetkeuken in het souterrain binnenkomt, blijft hij verbaasd staan. Aan tafel zit oom Charles, mama's broer. Die heeft hij niet meer gezien sinds mama doodging. Moeizaam slikt hij die gedachte weg. Niet nu. Dat is te veel.

Oom komt meteen naar hem toe en slaat zijn armen om hem heen.

‘Frederikje.’

Hij ruikt dezelfde cologne als vijf jaar geleden toen hij zich aan zijn geliefde oom vastklampte en hem tevergeefs smeekte om niet weg te gaan. Oom is kleiner dan hij zich herinnert, maar zijn donkere ogen zijn nog net zoals die van mama.

Oom drukt hem nog steviger tegen zich aan. ‘Ach, wat lijkt je op je moeder.’

Ook zijn stem is niet veranderd: vriendelijk, met een zachte g. Frederik kan zijn tranen niet tegenhouden, hoe hij het ook probeert. Hij mag niet huilen van vader. Maar oom haalt zonder iets te zeggen een grote, witte zakdoek tevoorschijn waarachter hij zijn gezicht kan verbergen.

Hanna staat bij het fornuis en roert in een pan. Als zij een dampend bord havermout voor zijn neus zet, dringt de weeïge lucht in zijn neus.

‘Nee, Hanna, liever geen pap. Alleen toast met jam. Ik heb niet veel trek.’

De kokkin haalt hoofdschuddend zijn bord weg en zet even later een rek met toast en schaaltes met eigengemaakte jam voor hem neer.

Françoise komt binnen.

‘Oom Charles. Wat doet ú hier?’

‘Françoise. Ik herken je bijna niet. Je bent al net zo lang als ik.’

Oom wil haar omhelzen, maar ze weert hem af en gaat naast Frederik zitten.

‘Wat komt u doen?’

‘Ik ben gekomen om alles te regelen. De begrafenis, de nalatenschap, jullie toekomst.’

‘Daar heeft u niets mee te maken,’ zegt Françoise boos.

‘Ik ben executeur-testamentair en jullie voogd. Dus ik heb er alles mee te maken.’

‘We hebben nooit meer iets van u gehoord en nu gaat u over ons beslissen?’

‘Ja. Jullie zijn pas twaalf.’

Hij kijkt op zijn horloge. ‘Ik zou graag nog even bij jullie blijven om te horen hoe het met jullie is, maar ik moet alweer door. Er is zoveel te regelen. Na de begrafenis heb ik meer tijd.’

Oom staat op en even later is hij verdwenen.

‘Ik vertrouw hem niet! Helemaal niet!’

Françoise schopt hard tegen een tafelpoot.

Frederik zwijgt. Hoe drukker het is om hem heen en in zijn hoofd, hoe stiller hij wordt. De verhalen die meester Van Munk in de derde klas vertelde over het leven van de kinderen in het Burgerweeshuis malen door zijn hoofd sinds vaders dood. Hij is zo bang dat hij straks een van hen zal zijn. Daarom is het een troost dat oom Charles er nu is. Hij was altijd dol op oom.

Hanna komt aan tafel zitten. ‘Gun uw oom wat tijd, juffrouw Françoise. Hij heeft het beste met u beiden voor, dat weet ik zeker. Heeft u de kleren voor de begrafenis al gepast?’

‘Nee,’ antwoordt zijn zus kortaf.

Ze had het zwarte hoedje met de kanten sluier dat ze bij de zwarte jurk moet dragen met een kreet van afschuw in de hoek van haar kamer gesmeten. En als Frederik alleen al denkt aan de wollen stof van het zwarte pak dat hij straks de hele dag aan moet, voelt hij het overal kriebelen.

Françoise neemt nog een boterham en smeert er een dikke laag boter en aardbeienjam op.

Frederik staat op.

‘Je hebt nog niets gegeten, Fré.’

‘Ik heb geen trek, Frans. Ik ga naar mijn kamer.’

*

De opstaande, stijve boord van zijn nieuwe overhemd zit te strak, de harde manchetten schuren pijnlijk over het eczeem op zijn polsen.

Twee grote, zwarte paarden staan onrustig stampend te wachten voor het bordes. Frederik schrikt als één het machtige hoofd optilt en wolken stoom uit zijn neusgaten brieft. Hij klimt snel in de volgkoets. Zijn zus zit er al. Ze doet haar sluier omhoog.

‘Toch wel handig zo’n gordijntje. Zo ziet niemand dat ik geen traan laat om vader. Jij toch ook niet, Fré?’

Hij schudt zijn hoofd.

‘Waarom ben je dan zo zenuwachtig?’

Op dat moment stapt oom Charles in en laat Françoise snel haar sluier zakken. De volgkoets zet zich in beweging.

‘Gaat het?’ Oom kijkt naar Françoise. Die zegt niets. Dan kijkt oom naar hem.

Frederik kan niet zwijgen als iemand hem iets vraagt. ‘J-j-j-a, oom.’

De elleboog van zijn zus stoot pijnlijk tegen zijn ribben.

Oom glimlacht even naar hem en de rest van de korte rit naar de Keizersgrachtkerk zijn ze stil.

Frederik voelt alle ogen op zich gericht als hij door het middenpad loopt. Kunnen de mensen zien hoe bang hij is om te struikelen en voorover te vallen op de harde stenen, omdat zijn knieën knikken bij elke stap die hij doet? Hij zou zich het liefst vastklampen aan de arm van zijn oom, maar dat hoort niet, dat doen alleen meisjes. In plaats daarvan staart hij naar de neuzen